

ΠΑΛΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΙ

ΟΙ ΦΙΛΗΜΟΝΕΣ

Ο Ίωάννης Φιλήμων, αγωνιστής με τη σπάθα και με την πέννα. Τό ειδύλλιο του με τη Σμαράγδα Μακρή. Τά συγγραμμάτ'α του. Ο γυιός του Τιμολέων Φιλήμων και ό «Αϊών». Βουλευτής, δημαρχός Αθηναίων, βιβλιόφιλος. Τό ακλόνη Φιλήμενος και ή συγκεντρώσεις τής έποχής. Πώς μάς τό περιγράφει ό Έμμ. Ροΐδης. Ο θάνατος του Τιμολέοντος.

ΙΑ άτ' τις μεγαλειότερες φυσιογνωμίες στην ιστορία τής Έλληνικής δημοσιογραφίας, είνε και ό Ίωάννης Φιλήμων, ό ιστορικός του Αγώνος ίδρυτής τής εφημερίδος «Αϊών». Στη ζωή του υπάρχουν περιέργα επεισόδια, τά οποία θά σάς διηγηθώ με σήμερα.

Ο Ίωάννης Φιλήμων ήθελε στην Έλλάδα από τό γραφικό χωριό του Βοσπόρου Μπουγούζ Ντερέ, κατά τό φθινόπωρο του 1821, την εποχή που ό Τούρκος, φρονεσασμένος έξ αιτίας τής Έπαναστάσεως, έσφαζαν τους άμογενείς τής Κωνσταντινουπόλεως, Είκοσιεσσάρων ετών τότε ό Φιλήμων, μπήκε νύχτα σ' ένα Σπεισιώτικο κάρφι και έφυγε για την άγονισμένη Έλλάδα.

Ήταν από τους λιγοτούς μορφωμένους, και άργότερα ήγηθήσθε τόν έπιθε ιδιωτερο γραμματά του. Αργότερα ήγηθήσθε υπό τας διαταγές του Πετρούση, άκολουθώντας τον σέ όλες τις έξοστρατείες του... Μετά τό τέλος του Αγώνος, ό Ι. Φιλήμων άνωμασθή ταγματάρχης τής Φάλαγγος τών Αγρονιστών και τό βαθμό του αυτόν τόν διετήρησε ως τό θάνατό του, χωρίς να ζητήσθε καμιά άλλη άμοσθή ή άποσημείωση, για τις θέσεις του στό Έθνος.

Άιγο άργότερα, ό Ίωάννης Φιλήμων άποσιώθησε στη δημοσιογραφία. Κατά τό 1832 έξέδωσε στό Ναύπλιο τό «Χρόνος». Όταν δέ, μετά δύο έτη, ή πρωτεύουσα μεταφέρθή στις Αθήνας, μετέφερε κι' αυτός έδώ τό τυπογραφείο του και ίδρυσε τόν «Αϊών», εφημερίδα που διήρθε ό ίδιος ως τό 1857.

Μετά τό 1857 τή διεύθυνση του «Αϊώνος» ανέλαβε ό γυιός του Τιμολέων και τή διετήρησε ως τό 1888. Έτσι ό «Αϊών» έζησε 55 χρόνια, χωρίς καμιά διακοπή.

Η έπίδρασις του «Αϊώνος» στην πολιτική ανάπτυξη τής χώρας ήτορθε σημαντική. Ήταν τό πιο σοβαρό και σημαγύατο φύλλο τής έποχής. Παράλληλα με τή δημοσιογραφική του έργοσια, ό Ίωάννης Φιλήμων έγραφε και τό «Ιστορικών δοκίμιον τής Φιλικής Έταιρείας» και άργότερα τό «Δοκίμιον τής Ιστορίας τής Έλληνικής Έπαναστάσεως».

Ο Ίωάννης Φιλήμων ήταν όρατότατος άντρας, σωστός Αντίνοος. Στη ζωή του υπήρχε ένα ευτυχημένο ειδύλλιο : Αγάπης τή Σμαράγδα Ανδρονίκου Μακρή, γλυκιά κόρη, άδελφή του ποιητού που έγραφε διάφορα θεήρια, μεταξύ τών όποιων και τό δημοτικώτατο :

Ω παιδιά μου, Όρρανα μου, σκορπισμένα έδώ και κεί...

Τό θεήριο αυτό τό τραγουδούσαν ό Έλληνες πρό τής Έπαναστάσεως με αγώνισμα. Πολλοί μάστα νομίζουν ότι είνε στίχοι του ενομότατος Ρήγα Φεραγιού, ενώ είνε του Μακρή... Η Σμαράγδα Μακρή άνταποκρίθηκε στό αίδημα του Ίωάννη Φιλήμονος, και ό γάμος τους—που έτελεισθή μέσα στις φλόγες του Αγώνος—έδημοσύνησε μια Έλληνικωτάτη και πατριαρική οικογένεια. Στά χρόνια τής πρώτης μας δυναστείας—που ούτε σαλόνια ήπαρχαν, ούτε ήμέρες ήτοδοχόν,—τό σπίτι του υιού του Ι. Φιλήμονος, Τιμ. Φιλήμονος, ήταν κάθε απόγευμα ανοικτό στη νεαρή Αθηναϊκή κοινωσία.

Ξητινάδα της, δέν κατόρθωσε να κρύψει την κατάρσασί της, γιατί φοδόναν να συμβουλευθί μά μωμάκι, κι' έτσι γέννησε την ώρα που λειτουργούσε, Γι' αυτό ή άβλια, έπειδή είχε άπατήσει τόν κόσμο, έστάλη σέ μια σκοτεινή φυλακή, κατά διαταγή του κλήρου.

Δέν μπορεί όμως ή ιστορία να βασισθί στά λόγια του Βοσκαιού. Ο Βοσκαιός άραπάσε την παράδοξη αυτή και την μετέφερε άποσ του χροαιόζατον καλύτερα. Η ιστορική όμως αλήθεια είνε ότι δέν υπήρθε ποτέ Πάπισσα Ίωάννα, και δι' ή ιστορία της είνε δημοδύργημα κακοβούλον σκοφοφανίας έκείνον που ελχαν λόγους να ρελλέφουν την Καθολική εκκλησία. Έμεις όμως δέν μπορούμε να μη ποίμε την αλήθεια. Και θά την άποδείξουμε σέ προσεχές σημειωμά μας.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

Οι διάφοροι ξένοι, περιηγητά κλπ. που έρχόνταν στην άπελευθερωμένη Έλλάδα, ήξεραν ότι θά βρούν ένα φιλόξενο σπίτι στός Αθήνας. Ο Έμμανοήλ Ροΐδης, που ήταν ένας από τους καθημερινούς έπισκέπτες του, διηγείται κάτω πώς έγνώρισε μέσα στη σάλα του Φιλήμονος τόν Αλέξανδρο Λουμά, γυιό, και περιγράφει με τή γνώσθη του χάρι τις άφείσεις συγκεντρώσεις του άρχοντικού έκείνου σπιτιού. Αξίζει ν' αναδημοσιεύσουμε τή σελίδα αυτή του Ροΐδη :

«Είς σάβειαν άλλην άθροασιν, γράφει, έφυγε να βρω ποικιλότεραν συλλογήν όπλων κατά τής άνάς. Ο άρογεμονος ήσυχας, ήδύνατο να διέσθ άνοηκλήτως την έσπεραν συλλομημάτων περιοδικά, λευκώματα και εικονογραφημένα βιβλία, προσφερόμενα παταχόντες τής Εύρώπης εις τών οικοδούστων Τιμολέοντα Φιλήμονα, τόν ήτοσρα πανταχού αιδους και εκτιμής. Εκόλος ήτο παρ' άλλην κτάσασιν εύρεσις συμπαικτικού κοπιναίος, πικτού ή φεζικ. Οι μη αφιδιάοντες την πολιτικήν, ή οποία δέν ήτο άκόμη όσον σήμερον άφιδιαστική, εύρισκον να τήν χρσάσωσι. Οι προτιμώτες τήν φιλοκλονίαν ήδύνατο να διηλωσωσι περί ήτορσεως μετά τών Αριστοτέλους Βαλαωρήτη, περί τών άνασκαφών τής άθλου μετά τών έστρατων τής Γαλλικής Σχολής, περί ήτοιγάρσας μετά του μακαρίτου Ρηγοπούλου και περί Βουλγαντικής μουσικής μετά του Χαμπρούλου...»

Μέσα λοιπόν στις σάλες έκείνες έφαισε κανείς ότι έπιθυμούσε. Πρό παντός επικρατούσε ή πολιτική και ή φιλολογία. Ο Τιμολέων Φιλήμων άρχισε να πολιτεύεται και έπονεμένος ή πολιτική ήθελες κεί μέσα. Η Έλλάς είνε τότε διασπειρή σε τρία κόμματα : τό Ρωσσοικό, τό Γαλλικό και τό Αγγλικό. Ο «Αϊών» ήταν στην άρχή όργανο του «Αγγλικού» κόμματος, τό όποιον στά φανερά είχε άρχηγός τό Μεταξά και τόν Καλλέργη, κωφά όμως τό ύπεστήριζε πού ή Βασιλίσσα Αμαλία. Έν τούτοις, εκτός τής πολιτικής, και ή μουσική εκαιλλιεργείτο εκεί μέσα.

Αλλά και όταν ό Ίωάννης Φιλήμων έγέγρασε, τό σπίτι του έμεινε για ποίνν καιρό άκόμη τό πιο φιλόξενο αθηναϊκό σαλόνι. Οι γυιοί και τά κορίσια του γέροντος ιστορικού έδωσαν νέα ζωή στο έλληνικώτατο εκείνο σπίτι. Από τους γυιούς του ό Τιμολέων Φιλήμων άποσιώθη στην πολιτική και βγήκε πολλές φορές βουλευτής. Όταν ήταν άκόμη πού νέος, στό 1862, έπήγε στην Κοπερβιά, ως γραμματέης τής Έπιτροπής που έστειλε ή Έθνηκή Συνέλευσις για να προσφέρει στο Δανό πρίγκηπα Γεώργιο τό στέμμα τής Έλλάδος. Έπί κεφαλής τής Έπιτροπής αυτής ήταν ό πρωτοκλήτης τής Χίου Κωνσταντίνος Κανάρης, ένδοξος σέ όλον τόν κόσμο, τραγουδιέμενος και από τή Μόσσα του Βιστοσος Ούγκου. Ο Τιμ. Φιλήμων έγινε έπειτα, για κάμποσο καιρό, ό ιδιωτερος γραμματέης του βασιλέως Γεωργίου Α', και φίλος του.

Αλλά ή πολιτική ήταν μέσα στην ψυχή του Τιμολέοντος, και τό φιλελεύθερο πνεύμα όδηγούσε πάντοτε τις πολιτικές του πράξεις. Ο «Αϊών», τόν όποιον συνέχισσε, αγωνιστήσθε πάντοτε για τό εθνικά μας ζητήματα. Υπήρθε κατόπιν τό δημοσιογραφικό όργανο του παναγούρου «Ρωσοικού» κόμματος, και για τούτο, στην χαροχή του 1854, ό διευθυντής του «Αϊώνος» συνελήφθη από τά γαλλικά στατεμεία, που έστεισαν και τά τυπογραφεία τής ιστορικής αυτής εφημερίδος.

Μετά την έλευθέρωσι τής Έλλάδος από την ξενική χαροχή, ό Τιμ. Φιλήμων έσυνέχισε την εκδοσι του «Αϊώνος», και άργότερα έβυλε άποψηφιότητα για δήμαρχος Αθηναίων. Ο λαός ένδομισασίμενος με τό νέο ύποσηριο, εοχηματίσε ζορηές διαδηλώσεις και τό έκλογικό σύνθημα «Α ί ώ ν ! Α ί ώ ν ! Α ί ώ ν α ρ ο ε » άντηχούσε στους δρόμους τής παλινακάλης Αθήνας. Η έπιτυχία του Τιμ. Φιλήμονος υπήρθε σωστός θάλαμος, και ή δημοαχρία του ιστορικού.

Στην πρωτοβουλία του όφειλεται και ή ίδρυσις τής Βιβλιοθήκης τής Βουλής, τής όποιας διετέλεσε και διευθυντής. Ο Τιμ. Φιλήμων ήταν φανατικός βιβλιόφιλος, είχε θαυμασία ιδιωτική βιβλιοθήκη, την όποιαν μετά τό θάνατό του, άγόρασε τό Κράτος για τήν Έθνηκή Βιβλιοθήκη.

Ο Τιμ. Φιλήμων πέθανε νέος άκόμη, στό 1898. Αφρη άρακτη χειρόγραφα έργασια, μεταξύ τών όποιων και τό συγγραμμά του «Ο Δήμαρχος».

Ο Βεργλίν στο νοσοκομείο κατά τις τελευταίες του ήμέρες.